

ምዕራፍ ስድስት

ንቁ ሕዝባዊ ተሳትፎ

የምዕራፍ ዓላማዎች፡ ይህንን ምዕራፍ ተምረህ/ተምረሽ ስታጠናቅቅ/ስታጠናቅቁ፤

- በሕዝባዊና በሀገራዊ ጉዳዮች ላይ ንቁ ተሳትፎ ማድረግ ያለውን ጠቀሜታ ትንተናዎች/ትንተናዎች፤
- የልዩ ልዩ ህብረተሰብ ክፍሎች መደራጀትና መጠናከር ጠቀሜታ እንዳለው ታውቃለህ/ታውቁዋለሽ፤

ሥዕል 10.2 ከሕገ አስታዎር አማን ጋር አጭር ቅደታ

10.1 በሕዝባዊ የልማት፣ የሰላምና የዲሞክራሲ ሥርዓት ግንባታ እንቅስቃሴ ውስጥ የዜጎች ንቁ ተሳትፎ ወሳኝነት፤

10.1.1 የዜጎች ንቁ ተሳትፎ ወሳኝነት ስዲሞክራሲ ግንባታ፣ ስጋራ መግባባትና ስመልካም ስነ-ምግባር መስፈን፤

ተውሰደራ የዲሞክራሲና የመሰልካም ስነ-ምግባር ስፈር

ሥዕል 10.1 ልማታችንን ሰማፋጠን በጋራ እንንቀሳቀስ

- ሥዕሉ ስለምን እንደሚገልጽ አስረዱ።
- የሥዕሉ መግለጫ የያዘው ሐሳብ በትክክል ተግባራዊ ከተደረገ ሠልፈኞቹ ምን ምን አካላት ናቸው ሊሆን ይችላል?

የተውሰደራ ድምፅ፡ በቅድሚያ ራስዎን ቢያስተዋውቁ?

አልቃድር፡ ስሜ አልቃድር አማን ሲሆን ተወልጄ ያደግሁት መቁት ወረዳ ነው። ለሃያ ስድስት ዓመት በውጪ ሀገር ኖሮ ከተመለስሁ ሁለተኛ ዓመቱ ነው። ይገዛ በመጣሁት ሀብት ሥራ ክፍቱ ለ750 ሰው የሥራ እድል ፈጥሯል።

የተውሰደራ ድምፅ፡ ኑሮዎንና ሥራዎን ተውሰደራ ያደረጉት እንዴት ነው?

አልቃድር፡ ወደሀገሪ እንደመጣሁ ላለማና ልኛና የፈለግሁት በተወለድኩበት ከሸሸሌ ወረዳ ነበር። እዚያ ግን ለመሥራት የማይመች ሆኖ ስለአገኘሁት ሥራና ኑሮ ዬን ወደ ተውሰደራ አደረግሁ።

የተውሰደራ ድምፅ፡ ከሸሸሌ ለመኖርና ሀብት ምንም ለልማት ለማዋል ያልቻሉት ለምንድነው?

አልቃድር፡ ያለኝን የልማት ራዕይ በመቁት እውን ለማድረግ አልቻልሁም። የወረዳው ኃላፊዎችና የመንግሥት መሥሪያ ቤቶች ሌት ተቀን የሚተገኙት በየግል ጥቅሞቻቸው ዙሪያ ለሚያደርጉት ሽኩቻ ነው።

የወረዳዎ ልማትም ሆነ የኗሪዎቹ ኑሮ መሻሻል አያስጨንቃቸውም። ርስበርስ በትንሽ በትልቁ ሲተማመን፣ ሲነቃቀፉ ሲናቆሩና ሲጣሉ ይውላሉ። ለጋራ አላማ ተግባብተው መሥራት አልቻሉም። ባለጉዳዮች አገልግሎትን በቅልጥ ፍና አያገኙም። የመንግሥት ግብር እንዲሁም የውሃ፣ የመብራት፣ የስልክና የመሳሰሉ አገልግሎቶች ክፍያዎችን ለመፈጸም እንኳ ነዋሪዎች ብዙ ደጅ መጥናትና መጉላላት ይኖርባቸዋል።

መሥሪያ ቤቶቹ የተቋቋሙለትን ተግባር ለመፈጸም የተመደቡት ኃላፊዎችና ሠራተኞች ከተገልጋዩ ሕዝብ መደለያ እንዲከፈላቸው የሚፈልጉ ናቸው። እኔም ለብዙ ዓመታት ደክሜ ያፈራሁትን ሀብት አምጥቼ አካባቢዬን ላልማ፣ ሕዝቤን ልጥቀም በማለት ሥራዎች ልከፍት ብሞክር ትብብር ላገኝ አልቻልኩም። የምሠራበት ቦታ፣ የሥራ ፈቃድ፣ ወዘተ ለማግኘት ብዙ ተጉላላሁ። ያም ሆኖ ሊሳካልኝ አልቻለም። አንድ ዓመት ተጉላልቼ ስላልተሳካልኝ ትቼ ወደ ተውለደሬ መጣሁ።

የተውለደሬ ድምፅ፡ በተውለደሬስ ይህ ችግር አልገጠመዎትም?

አልቃድር፡ ስለተውለደሬ ብዙ መልካም ዝና ብለማም በመጀመሪያ አላመንሁም ነበር። መጥቼ ስሞክራቸው ግን እንኳንስ ገንዘቤን ሕይወቴን እንድስጥ የሚያደርጉ ኃላፊዎች፣ መሥሪያ ቤቶችና ህዝብ ያላት ሥፍራ ሆኖ አገኝኋት። በአሥራ አምስት ቀን ውስጥ የመሥሪያ ቤታዎች፣ የሥራና የንግድ ፈቃዶች፣ ልዩ ልዩ ድጋፎችና ለጥቂት ዓመታትም ከታክስ ነጻ የመሆን እድል ሰጡኝ። እዚህ ኃላፊዎችና ሠራተኞች የሚወቃቀሱት ስህተቶቻቸውን ለመተራረም፣ አሠራራቸውን ይበልጥ ቀልጣፋና ለተገልጋይ ምቹ ለማድረግ፣ በአውነትም ተውለደሬን ለማልማት ነው። ምክር ይጠይቁላል፣ ያዳምጡሃል፣ ለመማር ዝግጁ ናቸው። እርስ በርስም ይደማመጣሉ። ከነዚህ ጋር መሥራት ምንኛ ደስይል መሰለህ?

የተውለደሬ ድምፅ፡ ስለሰጡኝ አስተያየት በጣም አመሰግናለሁ።

አልቃድር፡ እኔም አመሰግናለሁ።

መሰጠጃ 1

እዚህ በላይ የቀረበውን ቃለ ምልልስ መነሻ በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. የኩሽሽሴና የተውለደሬን ወረዳዎች በዲሞክራሲ ግንባታ፣ በመልካም አስተዳደርና በጋራ መግባባት ረገድ ምን እንደሚመስሉ እነጻፅሩ።
2. እናንተ የተውለደሬ ወረዳ ነዋሪዎች ብትሆኑ ምን ታደርጉ ነበር?
3. የኩሽሽሴ ወረዳ ነዋሪ ብትሆኑ ፍርስ?

ዲሞክራሲ ባልሰፈነበት መከባበር፣ መተማመንና መደማመጥ አይኖርም። ይልቁንም የጥቂቶች አምባገነንነት ስለሚደነድን የብዙሀን መጎዳት የማይቀር ነው። ብዙሃን ለጋራ እድገት የሚያደርጉት መነሳሳት ይቀጫል። ማህበራዊ ልማትም ይጠፋል። በተቃራኒው ግን የዲሞክራሲ ሥርዓት መገንባት፣ ተከትሎትም የጋራ መግባባት መፈጠርና የመልካም አስተዳደር መስፈን ማህበራዊ ፍትህ እንዲመጣና ኢኮኖሚያዊ እድገት እንዲከተል ስለሚያደርግ ሀገር ይበለፅጋል። የጋራ መግባባትና የመልካም አስተዳደር መስፈንም መልሶ ዲሞክራሲውን ስለሚያጠናክር እድገቱ ቀጣይነት ይኖረዋል።

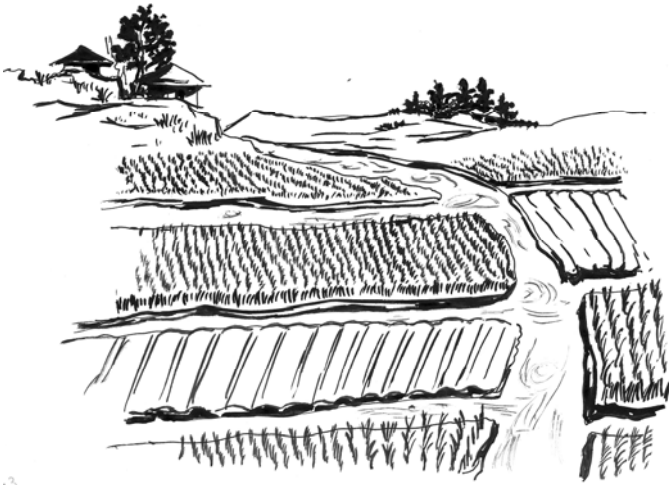
እኝህ ውጤቶች ግን በራሳቸው የሚመጡ አይደሉም። በህብረተሰቡ ውስጥ እነዚህ ውጤቶች እውን እንዲሆኑ የሚያደርግ ጠንካራና ንቁ ተሳትፎ ያስፈልጋል። ያለንቁ ህዝባዊ ተሳትፎ ዲሞክራሲያዊ ሥርዓቱ ተጠናክሮ አይገነባም፤ መልካም አስተዳደርም በዘላቂነት ሊሰፍን አይችልም። እነዚህ ባልተሟሉበትም ልማትና ብልፅግና ሊረጋገጡ አይችሉም።

መሰጠጃ 2

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. የዲሞክራሲን መስፈን ተከትሎ ሲመጡ ከሚችሉት መልካም ነገሮች መካከል ሁለቱን ጥቀሱ።
2. ህዝቡ በዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ግንባታው ላይ ንቁ ተሳትፎ ባያደርግ ምን ሲከተል ይችላል?

10.1.2 የዜጎች ንቁ ተሳትፎ ለድህነት ቅነሳና ሰፊጣን ልማት መረጋገጥ፤

ሥዕል 10.3 በመስኖ ሰፋፊ መሬቶችን ማልማት ይቻላል

• ከሥዕሉ ምን ተገነዘባችሁ?

መስኖ አስተማማኝ የርሻ ልማት ዘዴ፤

የሀገራችን የኢኮኖሚ መሠረት የሆነው የግብርና ሥራ ከዝናብ ጋር የተቆራኝ ነው። የዝናቡ መጠንና ሽፋን ጥሩ ሲሆን ኢኮኖሚያችን መልካም እድገት ያሳያል። የዝናብ መጠንና ሽፋን ባህሰ ቁጥር ኑሯችን ወደጉስቁልና ያሽቆለቁላል። ይህ የዝናብ ጥገኝነታችን እስከመቼ እንዲቀጥል እንፈቅድለታለን? በተለይም የድንበር ተሻጋሪ ወንዞች ባለቤቶች ሆነን የዝናቡን ጥገኝነት የሙጥኝ ማለታችን አያስገርምም?

ሰሞኑን ወደ ምዕራብ ጎጃም ዞን የሰማነው ዜና ከዚህ ለመውጣት እንደምንችል የሚያመለክት ምሳሌ ነው። በዞኑ ያሉ አርሶ አደሮች በራሳቸው ተነሳሽነት በባህላዊ መንገድ ሁለት ወንዞችን ጠልፈው የልማት ሥራዎችን አከናውነዋል። በዚህ መልክ ካለሙት 88 ሄክታር መሬትም ከፍተኛ ምርት አግኝተዋል። ከጓሮ አትክልት ከፍራፍሬዎችና ፈጥነው ከሚደርሱ ሰብሎች ሽያጭ ከፍተኛ ያለ ገቢ በማግኘት ኑሯቸውን እያሻሻሉ ይገኛሉ።

መስኖን በአማራጭነት ተጠቅመው በሕይወታቸው ላይ ለውጥ ማምጣታቸው ሁለት መሠረታዊ የግንዛቤ ለውጦች እንዳደረጉ ያሳያል። አንደኛው ዝናቡን ብቻ እየጠበቁ መሥራት ከዘለቁታ አንጻር አስተማማኝ እንዳልሆነና ከዚህ ጥገኝነት መለቀቅ እንዳለባቸው ማመናቸው ነው። ሁለተኛው ደግሞ አስተማማኝ ያልሆነውን ነባር የአመራረት ስልት በሌላ በተሻለ ስልት መተካት እንደሚቻል ርግጠኞች መሆናቸው ነው።

በመስኖ ተጠቃሚ የሆኑት እነዚህ አርሶ አደሮች በራሳቸው ተነሳሽነትና ጥረት በቀላሉ ከተረጂነት ለመለቀቅ የቻሉበትን ጅምር እንቅስቃሴ ልናደንቅ ይገባል። ይበልጡንም ይህን የመሰለውን ጥረት በባለሙያዎች እገዛና በመንግሥት ድጋፍ ወደአጠቃላይ ግብርናና ወደ ድብልቅነት እንዲሁም ወደ ዘመናዊነት መለወጥ ያስፈልጋል።

በዚህም ከግምት አስከፊነት የሚመረትበት የግብርና እንቅስቃሴ ማደራጀት አስፈላጊ ይሆናል። አመራረቱ በግልና በእለት ቤተሰባዊና አካባቢያዊ ፍጆታነት ሳይወሰን ሰፊ ላለ የገበያ ፍላጎት እንዲሆን ሊደረግ ያስፈልጋል። ይህንን የመሰለው ለውጦች መደረጋቸው ብቻ ሳይሆን ለውጡ ፈጣንና የማያቋርጥ መሆኑን ማረጋገጥም ይገባል። በቅድሚያ የድህነት ቅነሳ ጥረታችንን የሚያሳካ ሆኖ በቀጣይ ደግሞ ዘላቂ ልማታችንንና ፈጣን እድገታችንን የሚያረጋግጥ ሊሆን ይገባል።

መልመጃ 3

በምንባቡ መሠረት የሚከተሉትን

- ጥያቄዎች መልሱ፡፡
1. በምዕራብ ጎጃም የተደረገው የአርሶ አደሮች የልማት ሥራ ለድህነት ቅነሳ እንዴት አስተዋጽኦ ሲያደርግ ይቻላል?
2. ይህን የአርሶ አደሮች መልካም የእድገት እንቅስቃሴ ጅምር እንዴት ወደፈጣንና የማያቋርጥ የልማት እንቅስቃሴ ለማሸጋገር ይቻላል?
3. የምዕራብ ጎጃም አርሶ አደሮች ያደረጉት ስውጥ ምን ያህል ንቁ ተሳትፎ ያካተተ ነው? ወደ ማያቋርጥ ፈጣን እድገት ለመሬ መድ ተሳትፏቸውን እንዴት ማድረግ ይኖርባቸዋል?

ድህነት በጣም ባሳቆላቸው እንደ ኢትዮጵያ ባሉ ሀገራት በተለመደ ግዴታ የልማት እንቅስቃሴ ብቻ ከሚገኙበት አዘቅት ለመውጣት አይቻልም። ጠንካራ የድህነት ቅነሳ ስልትን እየተጠቀሙ ፈጣን ሆኖ ቀጣይነቱ የተረጋገጠ የኢኮኖሚ እድገት ማስመዘገብ ያስፈልጋል። ይህ ይሆን ዘንድ ደግሞ መላው ህዝብ በቂ ግን ዛቤ ጨብጦ በየበኩሉ አቅሙን፣ ገንዘቡንና እውቀቱን ማስተባበር ይገባዋል። ይህን መሰል ፈጣን ልማት ሊረጋገጥ የሚችለው ሁሉም ዜጋ

በየተሰማራበት ንቁ ተሳትፎ በማድረግ ውጤት ካስገኘ ነው።

መሰረዳ 4

? የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

1. በሀገራችን ፈጣን ልማት ማረጋገጥ ያስፈላገበት ምክንያት ምን ይመስላችኋል?
2. በኢትዮጵያ ፈጣንና ቀጣይነት ያለው ልማት ይመጣ ዘንድ በወሳኝነት ሲኖር የሚገባው ምንድነው? ስምን?

ምዕል 10.4 የትምህርት ቤት አሠራር ገልጻል፤ ተጠያቂነት ያለው ለሆነ ደገባል

10.1.3 የዜጎች ንቁ ተሳትፎ ገልጻል፤ ተጠያቂነትን ለማስፈን፤

- ✓ የዜጎች ንቁ ተሳትፎ ገልጻል፤ ተጠያቂነትን ለማስፈን እንዴት ይጠቅማል።

የርእስ መምህራ ዘገባ

የተከበራችሁ የትምህርት ቤታችን መምህራንና ሠራተኞች፣ ውድ ተማሪዎች፣ ባለፈው ዓመት በትምህርት ቤታችን ግልጽነትና ተጠያቂነት የተረጋገጠበት አሰራር ለመዘርጋት እቅድ አውጥተን በጋራ ማፅደቃችን ይታወሳል። በዚህም ዓመት ይኸው እቅድ በተግባር ሲተረጎም ቆይቷል። በዛሬ ስብሰባ ይህንን እቅድ ተግባራዊ በማድረግ የተገኘውን ውጤት አቀርብላችኋለሁ።

እንደምታወቁት በትምህርት ቤቱ የሚሰጡ ብዙ አገልግሎቶች አሉ። የነዚህንም አገልግሎቶች ምንነት፣ ለነማን እንደሚሰጡ፣ እንዲሁም በምን ዓይነት ሁኔታና በምን ያህል ጊዜ ሲሰጡ እንደሚችሉ ለይተን ዝርዝር አዘጋጅተን እንደነበረ ታስታውሳላችሁ። ለምሳሌ ለተማሪዎቻችን መልካም ዜጋ የሚያደርጋቸው ተግባራዊ ትምህርት መስጠትና ውጤታቸውን በተከታታይ ምዘና ማረጋገጥ ዋናው አገልግሎት እንደሆነ አስቀምጠናል። ለተማሪዎቻችን ቅንና ጠቃሚ የምክር አገልግሎት መስጠት ሌላው ተግባር እንደሆነ ለይተናል። የትምህርት ማስረጃዎቻቸውን በወቅቱ ልንሰጣቸው እንደሚገባም ተስማምተናል። ተማሪዎቻችን ከክፍል ውጪ በተግባራዊ ትምህርት እንዲታነፁ የተጓዳኝ ትምህርት እድሎች እያመቻቸን ልናሳትፋቸውም አቅደናል። ለተማሪዎቹ ወላጆች ወይም ለሞግዚቶቻቸው ስለልጆቻቸው የትምህርት አያያዝ ለማወቅ ስለሚሹ ፈጣንና ተገቢ ምላሽ ለመስጠት እቅድ ተይዟል።

ከትምህርት ቤቱ ልዩ ልዩ መረጃ ለሚፈልጉ አግባብ ላላቸው አካላትና ግለሰቦች እንዲሁም ለጥናትና ምርምር ወይም ለተለያዩ ምክንያቶች መረጃ ለሚሹ ሕጋዊ ለሆኑ ሰዎች ቀልጣፋ አገልግሎት መስጠት ሌላው የሚጠበቅብን አገልግሎት እንደሆነም አስቀምጠናል። ለመምህራንና ለትምህርት ቤቱ ሠራተኞችም ቀልጣፋና አርኪ የአስተዳደር አገልግሎት መስጠት የሚያስፈልግና የሚገባም እንደሆነ በአገልግሎታችን ዝርዝር ውስጥ አስቀምጠናል። ይህም ሥራችን ግልጽነትን እንዲያረጋግጥ መታመኑን ያሳያል።

እንደምታስታውሱት ማንኛቸውንም የተጠቀሱትን አገልግሎቶች የሚፈልግ ሰው በቅድሚያ ያሉበትን ግዴታዎች ማሟላት እንደሚኖርበት በማመን ለያንዳንዱ ተገልጋይ ይህንን ዘርዘርን በግልጽ ቦታ አስተዋውቀናል። አያይዘንም ግዴታቸውን ላሟሉ ተገልጋዮች ቀልጣፋ፣ ተገቢና በአክብሮት የተሟላ አገልግሎት ባንሰጥ ወይም ምንም ዓይነት እንግልት ብናደርስ ተወቃሽ፣ ተጠያቂና ተከላካሪ ልንሆን ተስማምተናል። በሌላ አነጋገር የተጠያቂነትን መርህ ልንከተል ወስነናል።

በዓመታዊው ክንውናችን እነዚህን ያስቀመጥናቸውን እቅዶች ተግባራዊ ለማድረግ ጥረናል። ጥቂት ጉድለቶች በተወሰኑ መምህራንና ሠራተኞች ዘንድ ከመከሰታቸው በቀር በአጠቃላይ መልካም ውጤቶችን አግኝተናል። ለምሳሌ አንድ መምህር ለተማሪዎች ተከታታይ ምዘና በአግባቡ ባለማካሄዳቸው፣ ውጤቱን መዝገበው ባለመያዛቸውና ለተማሪዎቹም ባለማሳወቃቸው ተቀጥተዋል። አንድ የአስተዳደር ሠራተኛም ለአንድ ትምህርት ቤቱን ለለቀቀ ተማሪ የትምህርት መረጃ ለመስጠት ብዙ ስላገላለፉትና በመጨረሻም የተሳሳተ መረጃ ስለሰጡት እንዲቀጡ ተደርገዋል። ከነዚህ ችግሮች ውጪ በአብዛኛው ጠንካራ ውጤቶች ተመዝግበዋል ግልጽነትና ተጠያቂነት የሰፈነ

የሥነህይወት ሥነምግባር ትምህርት የተማሪ መጽሐፍ - 8ኛ ክፍል

በመሆኑም የዓመቱ ሥራችን ስኬታማ እንደነበር ተገምግሟል።
ስለአዳመጣችሁኝ አመሰግናለሁ!

መሰጠጃ 5

? ከዚህ በላይ የቀረበውን ዘገባ መሠረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. ርእስ መምህሩ ከአቀረቡት ዘገባ ምን ተገነዘባችሁ?
2. እስከአሁን ባለው አሠራር ትምህርት ቤታችሁ ግልጽነትና ተጠያቂነት ያረጋገጠ አሠራር አለው? ተጨባጭ ምሳሌዎችን በማቅረብ አስረዱ።
3. በትምህርት ቤታችሁ ግልጽነትና ተጠያቂነት ያስፈጸመው የምትሟከሩትን ሁለት ጉዳዮች ከነምክንያታቸው አቅርቡ።

በአንድ ህዝባዊ አገልግሎት በሚሰጥበት ሥራ “የግልጽነትና የተጠያቂነት አሰራር መኖሩ በውጤት ላይ ልዩነት ያመጣል/አያመጣም” በሚል ርእስ በቡድን ተከፋፍላችሁ በክፍል ውስጥ ክር ክር አድርጉ። በክርክር መጨረሻም ከሂደቱ ያገኛችሁትን ቁም ነገር ለመምህራችሁ አቅርቡ።

በአንድ ህብረተሰብ ውስጥ ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ከተገነባ ህዝቡ አስተሳሰቡን በነፃነት ለማራመድ ይችላል። ይህም መደማመጥን ስለሚያስችል የጋራ መግባባት እንዲፈጠር ያደርጋል። የመንግሥት አካላትም የህዝብ አገልጋዮች መሆናቸውን በመገንዘብ መልካም አስተዳደርን ያስፍናሉ። እንዲህ ያለው ሁኔታ ደግሞ ህዝብ ለልማቱ እንዲተጋ ስለሚያደርግ ልማት ይፋጠናል። በህዝቡ ዘንድ ግንዛቤ እንዲዳብር ከተደረገ ከሚፈለገው የዕድገት ደረጃ ለመድረስ ፈጣንና የማያቋርጥ ልማት ለማስመዘገብ ከፍተኛ ንቁ ህዝባዊ ተሳትፎ ለማድረግ ይቻላል።

የዲሞክራሲያዊ ሥርዓት መገንባትና የመልካም አስተዳደር መስፈን ከሚገለጽባቸው መንገዶች አንዱ በመንግሥት አሠራር የግልጽነትና የተጠያቂነት መርህ ተግባራዊ ሆኖ መታየት ነው። ማንኛውም መንግሥታዊ አካል ለህዝብ የሚሰጠውን የአገልግሎት ሁኔታ፣ አገልግሎቱ ሊያስገኝ የሚችለውን ውጤት፣ ለዚህም የሚከተለውን የአሠራር ስልት፣ ወዘተ ግልጽ በማድረግ በዚህ መለካት ይኖርበታል።

እነዚህን በግልፅ ያስቀመጣቸውን አሠራሮች በመከተል ካልሠራና ተገቢውንም ውጤት ካላስገኘ የሚጠየቅበት፣ የሚወቀስበትና የሚከሰስበት ሥርዓት መኖር አለበት። እነዚህ ሁሉ እውን መሆን የሚችሉት ዲሞክራሲያዊ ሥርዓቱ ከኖረ ነው። በመሆኑም ዲሞክራሲያዊ ሥርዓቱ መጠበቅ ይኖርበታል። ያለንቁ ህዝባዊ ተሳትፎ ዲሞክራሲውም ሆነ ከሱ የሚፈጠሩት የጋራ መግባባት፣ መልካም አስተዳደር እንዲሁም ፈጣን ልማት ሊረጋገጡ አይችሉም።

መሰጠጃ 6

? በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ።

1. ግልጽነትና ተጠያቂነት የሰፈነበት አስተዳደር መኖሩ እንዴት ይታወቃል? መልካም አስተዳደር ሰፍኗል ሲባል የሚችለው ምን ሲታይ ነው?
2. ፈጣን የኢኮኖሚ ልማት ሲባል ምን ማለት ነው?
3. ስመልካም አስተዳደርና ሰፈጣን ልማት መረጋገጥ የዲሞክራሲያዊ ሥርዓት መገንባት ቅድመ ሁኔታ ነው ቢባል ትስማማላችሁ? ስምን?
4. ስመልካም አስተዳደር፣ ሰፈጣን ልማት የዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ግንባታና ሰፈጣን ልማት መረጋገጥ ከህዝብ ምን ይጠበቃል?

ዓ.ም.	በጥሪ ገንዘብ	በጉልበት	በቀሳቀስ	ደምር
1996	9037861.38	8254753.58	8635715.00	25928329.96
1997	39007287.91	52868978.92	26818768.85	118695035.70
1998	16938779.97	28753391.95	11822624.08	57514796.00
1999	10836418.18	17408596.31	13492739.00	41737753.49
2000				59501332.27
ጠ/ድምር	75820347.44	107285720.80	60769846.93	4435414843

ሠንጠረዥ 1፣ በአማራ ክልል ህብረተሰቡ በልዩ ሰፈጣን ልማት ተደራጅቶ በመሳተፍ ስትምህርት ልማት ያበረከተው አስተዳደር (ምንጭ ከአማራ ብሄራዊ ክልላዊ መንግሥት የትምህርት ቢሮ የ15 ዓመት የትምህርት እንቅስቃሴ የሚሌኒየም ፌስቲቫል መጽሔት፣ ግንቦት 2000፣ ገጽ126 የተወሰደ።)

10.2 የሲቪክ ማህበራት፤

10.2.1 በሲቪክ ማህበራት መሳተፍ ለሀገር ልማት የሚኖረው ጠቀሚታ፤

በመረጃው መሠረት ለክልሉ ትምህርት ልማት ህብረተሰቡ ያደረገውን ድጋፍ መንግሥት ከመደበው በድምሩ ብር 2675315103.37 ከሚሆነው ገንዘብ ጋር በማነፃፀር ልዩነቱን ግለጹ። ህብረተሰቡ በመረጃው የቀረበውን ድጋፍ ለትምህርት ልማት ለማሰባሰብ የቻለው እንዴት ባለ አደረጃጀት ተሰባስቦ ይመስላችኋል?

ምዕል 10.5 የሴቶች ስብሰባ

ቅመሚትና ባለደረቦች

ቅመሚት በጨርቃ ጨርቅ ፋብሪካው የሴት ሠራተኞች ማህበር ውስጥ ከተራ አባልነት እስከ አመራር ደረጃ በንቃት ተሳትፋለች። ተናግራ የምታሳምን፤ በተግባር የምታምንና ቆራጥና ቁርጠኛ የማህበሩ አባል ስለሆነች ሌሎች ቅመሚት የሚል ስም ሰጥተዋታል። በአውነተኛ ስሟ የሚጠራት የለም።

ከፋብሪካው ሠራተኞች ሁለት ሦስተኛው ሴቶች ናቸው። በፊት በተመሳሳይ ሥራ ላይ የተሠማሩ ሴቶች ከወንዶች ያነሰ ክፍያ ነበራቸው። የሥራ ሁኔታም ሆነ የሰራተኞች ጥቅሞችና መብቶች የሴቶችን ሁኔታ ያላገናዘቡ ነበሩ። በዚህ ላይ በርካታ ሴቶች በጋራ ምክንያት ብቻ ብዙ ችግሮች ይደርሱባቸው ነበር። ብዙውን ጊዜ የታዩ ጥቃቶችም ያጋጥሟቸው ነበር።

ፋብሪካው የሚገኘው ከከተማው ዳርቻ ላይ በመሆኑም ሴት ሠራተኞች ከፋብሪካ ውጪ በርካታ ችግሮች ነበሩባቸው። ፋብሪካው በቂ የትራንስ

ፖርት አገልግሎት ስለሌለው ሴት ሠራተኞች ረዥም መንገድ ለመሄድ ይገደዱ ነበር። ከበርካታ ድካም በኋላ ከሥራ ወጥተው የእግር ጉዞ ማድረግ አንዱ ችግር ነበር። በምሽትም ሆነ በቀን ጭር ባለ መንገድ ሲጓዙ የሚደርሱባቸው የወርባላ ንጥቂያዎችና የታዩ ጥቃቶችም ነበሩ። ቅመሚት እነዚህን ተጨባጭ የሴት ሠራተኞች ችግሮች ልቅም አድርጋ በማጥናት በሠራተኛ ማህበር እንቅስቃሴ መፍትሔ ለማምጣት ጥረት አድርጋለች። ማህበሩ ግን እንደምትጠብቀው

የሴቶቹን ችግር በተለየ ትኩረት በማየት ለመፍትሔው መታገል አልቻለም። በጥረቱም አልረካችም። በመሆኑም የሴት ሠራተኞች ማህበር እንደቅርንጫፍ መደራጀት እንዳለበት አመነች። ከብዙ ውጣ ውረድና ትግል በኋላ በብዙኃኑ ሴት ሠራተኞች ጠንካራ ትብብር ተሳካላት። እሷ በሊቀመንበርትነት ተመረጠች። እነሆ ከዚያ ወዲህ የሴት ሠራተኞች ማህበር መላውን ሴት ሠራተኞች አነቃንቋል። በጥሩ እንቅስቃሴዎቻቸውም በፋብሪካ ያሉት የሴት ሠራተኞች ችግሮች እንዲፈቱ አድርጓል። ዛሬ በሴትና በወንድ ሠራተኞች መካከል የጥቅምና የመብት ልዩነት የለም። ከፋብሪካ ውጪም ይገጥሙ የነበሩትን ችግሮች ከፋብሪካው አስተዳደር፣ ከፖሊስ፣ ከሌሎችም አግባብ ካላቸው መንግሥታዊና መንግሥታዊ ያልሆኑ አካላት እንዲሁም ከአካባቢው ሕብረተሰብ ጋር በመቀናጀት እንዲፈቱ ተደርጓል።

ዛሬ በፋብሪካው ፍጹም ሰላም አለ። ሴት ሠራተኞች ያለ ሐሳብ በሥራ ቦታና ከፋብሪካው ውጪ መንቀሳቀስ፣ እንደልብ መውጣትና መግባት ችለዋል። በፋብሪካው አስተዳደር ጥሩ ተሳትፎ አላቸው። የሠራተኞችን መብትና ጥቅም በማረጋገጥ፣ የሥራን ምርታማነት በሚመለከትና በማናቸውም ውሳኔዎች ጭምር ሴቶቹ እየተሳተፉ ይገኛሉ። ፋብሪካውም የበለጠ ምርታማ እየሆነ የሀገሪቱን ኢኮኖሚ በደንብ እየደገፈ ይገኛል። ይህ ሁሉ አባላቱ ባደረጉት ንቁ ተሳትፎ የተቋቋመው የሴት ሠራተኞች ማህበር ከመላው ሠራተኞች ማህበር ጎን ሆኖ በጥንካሬ በመንቀሳቀሱ የተገኘ ውጤት ነው።

የሥነህይወትና ሥነምግባር ትምህርት የተማሪ መጽሐፍ - 8ኛ ክፍል

መልመጃ 7

? ክላይ የቀረበውን ምንባብ መሠረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

1. በታሪኩ ውስጥ የገላ ሚና የተጫወተ የሲቪክ ማህበር አለ? ካለ ምን ሚና ተጫውቶ ምንስ ውጤት አስገኝቷል?
2. በታሪኩ መሰረት በፋብሪካው እንቅስቃሴ በዲሞክራሲ ግንባታ፣ በሰላምና በልማት ረገድ የተገኙትን ውጤቶች በዘርዘር አቅርቡ፡፡
3. በፋብሪካው ሰው ሳይ የሠራተኞች ንቁ ተሳትፎ ነበር? ምን ጠቀሜታ ወይም ጉዳት እንደነበረው አስረዱ፡፡
4. አንተ/አንቺ የዚህ ፋብሪካ ሠራተኛ ብትሆኑ ኖሮ በዚህ ትግል ወቅት ምን ታደረጉ ነበር? ስምን?

ለአንዲት ሀገር በልማት መገልገስ መሠረቱ የሰላም መስፈንና የዲሞክራሲያዊ ሥርዓት መገንባት ነው፡፡ ይህም እውን ይሆን ዘንድ የመላው ህዝብ ንቁ ተሳትፎ ወሳኝ እንደሆነ ተረጋግጧል፡፡ ህዝብም ለሰላም፣ ለዲሞክራሲና ለልማት በተናጠል ከሚያደርገው እንቅስቃሴ ይልቅ በልዩ ልዩ መልክ እየተደራጀ የሚያከናውነው አስተዋጽኦ ከፍተኛ ያለ ውጤት ያስገኛል፡፡

የሲቪክ ማህበራት ሚና ጎልቶ የሚመጣው እዚህ ላይ ነው፡፡ ብርቱ አመራርና ቁርጠኛና ታታሪ አባላት ያሉት፣ ግልጽ የልማት ራዕይ ያነገበ፣ ጠንካራ የሲቪክ ማህበር የማይፈታው ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ችግር አይኖርም፡፡ በመሆኑም እንዲህ ያለ የሲቪክ ማህበር ዲሞክራሲን ለመገንባት፣ ሰላምን ለማግኘትና ኢኮኖሚያዊ እድገትን ለማረጋገጥ የማያጠራጥር አቅም አለው፡፡

መልመጃ 8

? በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ፡፡

1. በአንድ ሀገር ሰላም፣ ዲሞክራሲና ልማትን በማረጋገጥ እድገትን ለማምጣት ህዝብ በምን መልክ ቢንቀሳቀስ ይሻሻል?
2. የሲቪክ ማህበር ሰላምን፣ ዲሞክራሲንና ልማትን በማስፈን ረገድ ያሰው ሚና ምን ይመስላል?

10.2.3 በወቅታዊ ጉዳዮች ላይ መንግሥትን ለማትጋትና ለመቆጣጠር በሲቪክ ማህበራት መሳተፍ፣

✓ በሲቪክ ማህበር በመሳተፍ እንዴት መንግሥትን ማትጋትና መቆጣጠር ይቻላል?

ሥዕል 10.6 የአዲስ አበባ ነዋሪዎች ፎረም አጠቃላይ ስብሰባ

የአዲስ አበባ ከተማ የነዋሪዎች ፎረም

በአዲስ አበባ ከተማ በ1999 ዓ.ም በተለያዩ የህብረተሰብ ክፍሎች ቀደምት አደረጃጀቶች ላይ በመመሥረት በየቀበሌው የነዋሪዎች የጋራ ፎረሞች ተቋቁመዋል፡፡ ዋናዎቹ የፎረሞች መሠረቶች የወጣቶችና የሴቶች ማህበራት ናቸው፡፡ በኋላም ከተማ አቀፍ ወደ ሆነ የነዋሪዎች ፎረም ተጠቃሏል፡፡

ፎረሙ በዋናነት የሴቶችን፣ የወጣቶችን፣ እንዲሁም የዝቅተኛውንና የመካከለኛውን የህብረተሰብ ክፍል ችግሮችን ማዕከል በማድረግ መንቀሳቀስ ቀጥሏል፡፡ የሥራ አጥነት፣ የሰላምና የፀጥታ ችግር፣ የመልካም አስተዳደር እጦት፣ የኑሮ ውድነት መባባስ፣ የመሳሰሉትን ችግሮች ዋና መንቀሳቀሻ ጉዳዮቹ አድርጓል፡፡ በአጠቃላይ የአዲስ አበባ የልማት እንቅስቃሴዎች መቀዛቀዝም ሌላው ዐቢይ ትኩረቱ ሆኗል፡፡ ፎረሙ ከከተማው አስተዳደር ከፍተኛ ኃላፊዎች ጋር ፊት ለፊት ተገናኝቶ ሒስ በመስጠት የተፋዘዘውን የከተማ አስተዳደር እንቅስቃሴ ለማንቃት ችሏል፡፡ በአስተዳደሩ ልዩ ልዩ መሥሪያ ቤቶች አካባቢ እየጎላ የመጣውን የሙስናና የአድላዊ አሠራሮችን መስፋፋት ይፋ እያደረገ ታግሏል፡፡ ከፌዴራል መንግሥት ኃላፊዎችም ጋር በመወያየት የህዝቡን ተጨባጭ ችግሮች አስተጋብቷል፡፡ የመንግሥትንም ድክመቶች ለማሳየት ችሏል፡፡ በጋራ በተካሄዱ ውይይቶችም ጥሩ የመፍትሄ ርምጃዎች እንዲወሰዱ ድርሻውን አበርክቷል፡፡ ችግሮቹ በፍጹም እስኪወገዱ ድረስ ፎረሙ ትግሉን አጠናክሮ መቀጠል ያለበት ቢሆንም በእስከአሁኑ ጥረቱ ግን ችግሮቹ በጎላ መልክ እየቀነሱና የከተማዋም የተቀዛቀዘ እንቅስቃሴ ነፍስ እየዘራ መጥቷል፡፡

ጠላሙጃ 9

? ከላይ የቀረበውን ምንባብ መሠረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

1. የአዲስ አበባ ከተማ የነዋሪዎች ፎረም የሲቪክ ማህበር ነውን? ስምን?
2. ፎረሙ በከተማደቱ ስላለም፣ ስልማትና ሰዴሞክራሲ መጠናከር እንዲሁም መንግሥትን ለማትጋትና ለመቆጣጠር ያደረገው አስተዋጽኦ ምን ይመስላል? ምን ውጤትስ አስገኝቷል? በበለጠ ምን ሲያከናውን ይችል ነበር?
3. በፎረሙ ውስጥ ግለሰብ አባላት ምን ዓይነት ተሳትፎ ሲያደርጉ ይገባል?
4. ከአዲስ አበባ የነዋሪዎች ፎረም ሲሆኑ ከተሞችና አካባቢዎች ሲያገኙ የሚችሉት መልካም ተሞክሮና ትምህርት አስ የምትሰኩ ከሆነ እስኪ ግለጹ፡፡

የሲቪክ ማህበራት ከመንግሥት ቁጥጥር ነፃ የሆኑና ለአትራፊነት የማይሠሩ የህዝብ አደረጃጀቶች ናቸው፡፡ እነዚህ ለህዝቡ ማህበራዊ፣ ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ጥቅም አስተዋጽኦ ለማድረግ የሚቋቋሙ ማህበራት ገንቢ እንቅስቃሴ ያደርጉ ዘንድ የሕዝቡን ንቁ ተሳትፎ ይሻሉ፡፡ በተለይም በዴሞክራሲያዊ ሁኔታ ውስጥ የሕዝቡን የአለት ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ችግርን በማቃለል በኩል ያላቸው ድርሻ ከፍተኛ ነው፡፡

ሕዝቡ የዴሞክራሲ ባህልን እንዲያዳብር የሚጫወቱት ሚናም ከፍተኛ ነው፡፡ በማህበሩ ውስጥ ነጻ ተሳትፎ ማድረግ፣ የአመራር አባላትን መምረጥ፣ እምነት ሲያጠብት ከኃላፊነት ማውረድ፣ የመሳሰሉ የዴሞክራሲያዊ አሠራሮች ልምምድ ያካሂዱበታል፡፡ ሕዝቡን ከመንግሥት ጋር በማገናኘት መንግሥት ኃላፊነቱንና ግዴታውን በአግባቡ እንዲወጣ በማድረግ ረገድ የሚኖራቸው አስተዋጽኦ የማይናቅ ነው፡፡ መንግሥትን ይህን ማድረግ ሲገባህ አላደረግህም እያሉ ለመውቀስና ለመቆጣጠር ስለሚችሉ ያላቸው ህዝባዊ ሚና ወደር የለውም፡፡

ጠላሙጃ 10

በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ፡፡

1. የሲቪክ ማህበራት ከሲሎች ድርጅቶች በምን ይለያሉ?
2. የሲቪክ ማህበራት ምን ጥቅሞችን ያስገኛሉ?
3. በሲቪክ ማህበራት በንቃት መሳተፍ ያስፈልጋልን? ስምን?
4. በትምህርት ቤቶች ምን ዓይነት የሲቪክ ማህበራት ሲኖሩ ይችላሉ? በነዚህ ሲቪክ ማህበራት ውስጥ የያዘደንዳችሁ ሚና ምን ሲሆን ይገባል?

የምዕራፍ ማጠቃለያ

በአንድ ህብረተሰብ ውስጥ የጋራ መግባባት እንዲኖር፣ መልካም አስተዳደር እንዲሰፍን፣ በመንግሥታዊ አካላት ግልጽነትና ተጠያቂነት ያለው አሠራር እንዲረጋገጥ ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት መገንባት እንደሚኖርበት ተመልክተናል። እነዚህ ፈጣን እድገት እንዲረጋገጥ ሰማድረግ የሚያስፈልጉ ቅድመ-ሁኔታዎች እንደሆኑም ተገንዝበናል። ሁሉም እውን እንዲሆኑና በዘላቂነትም ስመቀጠል እንዲችሉ የሚንከባከባቸውና የሚጠብቃቸው የማይቋርጥ ንቁ ሕዝባዊ ተሳትፎ ሲኖር እንደሚገባ በሰፊው አይተናል።

ታዲያ እንዲህ ያለው የሕዝብ ተሳትፎ ውጤታማ የሚሆነው በተናጠል በሚካሄድ እንቅስቃሴ ሳይሆን ሕዝቡ በተሰደደ መንገድ እየተደራጀ በሚያደርገው እንቅስቃሴ እንደሆነ ጥርጥር የለውም። የሲቪክ ማህበራት ሰላም መከበር፣ ሰዲሞክራሲ መገልበትና ሰፈጣን እድገት መረጋገጥ ሕዝቡ ንቁ ተሳትፎ በማድረግ የሚሳተፍባቸው መድረኮች ናቸው። እነዚህ ማህበራት አንዳንድም በወቅታዊ ጉዳዮች ላይ ሕዝቡ መንግሥትን ስመቆጣጠርና በወሳኝ ነገሮች ላይ መንግሥት እንዲተጋ ስማሳሰብ የሚረዱ መድረኮች ናቸው። በመሆኑም በሲቪክ ማህበራት ውስጥ አደንዳንዳችን ንቁ ተሳትፎ በማድረግ ሰላማችንን በዘላቂነት ስማስፈን፣ ዲሞክራሲያዊ ሥርዓታችንን ስማጠናከር፣ እንዲሁም ቀጣይነቱ የተረጋገጠ ፈጣን ስማታችንን ስማረጋገጥ መጣር ይኖርብናል።

የምዕራፍ ቁልፍ ቃላት

መልካም አስተዳደር:- አድሎ የሌለበት፣ ከሙስና የፀዳ፣ ቀልጣፋና ተገቢ አገልግሎት የሚገኝበት (የሚንፀባረቅበት) አስተዳደር።

ግልጽነት:- የመንግሥት ኃሳፊዎችና ሠራተኞች ሕግን ብቻ ተከትለውና አግባብ የሆነ አሰራር መሆኑን የሚያረጋግጡበት፣ የሚፈፀሙትና የሚወስኑበት አሠራር።

የፃታ ጥቃት:- ሰዎች በሴቶች ላይ የሚደርሱት ልዩ ልዩ መልክና ደረጃ ያለው አካላዊና ሥነልቦናዊ ጉዳት የሚደርስ ችግር።

የጋራ መግባባት:- ልዩነት እንደተጠበቀ ተነጋግሮና ተደማምጦ በሚያስማሙ ጉዳዮች ላይ ስዘላቂ የጋራ ግብ አብሮ መሥራት።

ፎረም:- የጋራ ዓላማ ያሳቸው ቡድኖች በጋራ ስመንቀሳቀስ የሚያቋቁሙት ኅብረት።

ተጠያቂነት:- የመንግሥት ኃሳፊዎችና ሠራተኞች በሚፈጽሙትና በሚወስኑት ነገር እንደሁኔታው የሚመስገኑበትና የሚሸሰሙበት አሲያም የሚጠየቁበት የሚከሰሱበትና የሚቀጡበት ሥርዓት።

የምዕራፍ የክሰሳ ጥያቄዎች

I የሚከተሉት ዓረፍት ነገሮች ትክክል ከሆኑ «እውነት» ስህተት ከሆኑ «ሀሰት» በማለት መልሱ።

1. የዴሞክራሲያዊ ሁኔታን መጓደል ሊያንፀባርቁ ከሚችሉት ነገሮች መካከል አንዱ የግለሰብ ኃላፊዎች አምባገነንነት ነው።
2. ለድኅነት ቅነሳ አስተዋጽኦ የሚያደርገው ልማትን ማፋጠን ነው።
3. ለፈጣን እድገት መረጋገጥ ወሳኙ ንቁ ሕዝባዊ ተሳትፎ ሳይሆን የተፈጥሮ ሀብት መብዛት ነው።
4. መልካም አስተዳደር እንዲኖር ከግልጽነትና ከተጠያቂነት አንዱ ብቻ መረጋገጡ ብቁ ነው።
5. ሲቪክ ማህበራት ለዴሞክራሲና ለሰላም ያላቸው ጠቀሜታ ውስን ቢሆንም አኮኖሚያዊ ፋይዳቸው ግን እጅግ ከፍተኛ ነው።

II በ “ለ” ሥር የተዘረዘሩትን በ“ሀ” ሥር ካሉት ጋር አዛምዱ።

ሀ	ለ
1. ተጠያቂነት፤	ሀ. በመረጡት ሰው አማካኝነት መተዳደር/መሥራት።
2. ሲቪክ ማህበር፤	ለ. ለፈጸሙትና ለወሰኑት ተግባር ኃላፊነትን መውሰድ።
3. ቀጥተኛ ተሳትፎ፤	ሐ. የሚያከናውኑትን ነገር ምስጢር ያለማድረግ።
4. የውክልና ተሳትፎ፤	መ. መንግሥትን ማትጋትና መቆጣጠር።
5. የሲቪክ ማህበራት ተግባር፤	ሠ. በፖለቲካዊ ጉዳይ በየግል መንቀሳቀስ።
	ረ. በሚያከናውኑት ተግባር ትርፋማ መሆን።
	ሰ. አንድ ዓይነት የህዝብ አደረጃጀት።

III ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ የሆነውን መልስ ምረጡ።

1. መልካም አስተዳደር ተጓድሏል ሊያሰኙ ከሚችሉት መካከል አንዱ ----- ነው።
 - ሀ. የሙስና መኖር፤
 - ለ. የባለጉዳዮች መጉላላት፤
 - ሐ. የአድሎ አሠራር፤
 - መ. ሁሉም ትክክል ናቸው።
2. ሲቪክ ማህበራት ከሚያከናውኗቸው ተግባራት አንዱ፤
 - ሀ. የመንግሥትን ፖሊሲዎች ማስፈፀም፤
 - ለ. ሕዝብን በልማት፣ በሰላምና በዴሞክራሲ እንቅስቃሴ ማሳተፍ፤
 - ሐ. ለመንግሥት ሕዝብን የሚቆጣጠርበት መሣሪያ ሆኖ ማገልገል፤
 - መ. ሁሉም ትክክል ናቸው።
3. የያንዳንዱ የህብረተሰብ ክፍል ሚና በሌላ ሊተካ አይችልም ሲባል ----- ማለት ነው።
 - ሀ. በህብረተሰብ ዘንድ የሥራ ክፍፍል መኖር ይኖርበታል፤
 - ለ. አንድ የህብረተሰብ ክፍል በሚያከናውነው ሌላው ጣልቃ መግባት የለበትም፤
 - ሐ. እያንዳንዱ ክፍል ካለው ልዩ ባህርይ የተነሳ ሌላው ወገን ሊያሟላ የማይችለው ነገር አለው፤
 - መ. ሁሉም ትክክል ናቸው።
4. የዴሞክራሲን መጠናከር ሊያደናቅፉ ከሚችሉት መካከል የሚቆጠረው፤
 - ሀ. የርስበርስ ሽኩቻና መናቀር፤
 - ለ. ገንቢ ትችትን ለመቀበል አለመቻል፤
 - ሐ. ርስበርስ ያለመደማመጥና ያለመቻቻል፤
 - መ. ሁሉም ትክክል ናቸው።
5. የሲቪክ ማህበራት መንግሥትን ለማትጋትና ለመቆጣጠር እንዲችሉ፤
 - ሀ. ዴሞክራሲያዊ ሁኔታ ባለበት ሁኔታ ውስጥ መገኘት አለባቸው፤
 - ለ. ከመንግሥት አመራር ማግኘት ይኖርባቸዋል፤
 - ሐ. ከመንግሥት ላቅ ያለ ሥልጣን ሊያገኙና ከመንግሥት ቁጥጥር ነፃ ሊሆኑ ይገባል፤
 - መ. ሁሉም ትክክል ናቸው።

IV የሚከተሉትን ባዶ ቦታዎች በትክክለኛ ቃል ወይም ሀረግ ሙሉ።

1. አንድ ሕዝብ በማህበረ አኮኖሚያዊና በፖለቲካዊ ጉዳዮች ላይ ንቁ ተሳትፎ የሚያደርግባቸው ሁለት መንገዶች----- ተሳትፎና ----- ተሳትፎ የሚባሉት ናቸው።
2. በንቁ ሕዝባዊ ተሳትፎ ታጅቦ መፈፀም ያለበት ልማት ፈጣን ብቻ ሳይሆን----- መሆንም ይኖርበታል።

V የሚከተሉትን ጥያቄዎች ባጭሩ መልሱ።

1. ከመልካም አስተዳደር እጦት የተነሳ ሊደርሱ ከሚችሉ ችግሮች ሦስቱን ጥቀሱ።
2. ንቁ ሕዝባዊ ተሳትፎ ለመልካም አስተዳደር መገኘት ሊያበረክት የሚችላቸውን ሁለት ነገሮች ግለጹ።

የሥነህጋዊ ሥነምግባር ትምህርት የተማሪ መጽሐፍ - 8ኛ ክፍል